

Na dworcu spotkał znajomego z Paryża, **inżyniera Korzeckiego**. Ten, dowiedziawszy się o jego kłopotach, **zaproponował wspólną podróż do Zagłębia**, gdzie *w jednym przedsiębiorstwie jest [...] wukujące miejsce lekarza* (s. 191).

Gdy dotarli do **Sosnowca**, oczom chirurga ukazał się **widok biedoty miejskiej**, żyjącej w tragicznych warunkach, w zaniedbanych domach, zabłoconych podwórzach, przy żółtej, nienadającej się do picia wodzie, która *przekłęta od wszystkich, służy za zbiornik zarazy* (s. 193). Judym *plakał we wnętrzu swej duszy nad tą ziemią* (s. 193), tęskniąc jednocześnie za Joasią.

ZAGŁĘBIE

Korzecki zaprosił go do swojego nieumeblowanego prawie mieszkania, gdzie wyznał mu swój **ból z powodu braku miejsca na świecie i zagubienia duszy**. Tomasz stwierdził, że znajomy ma chore nerwy.

Glikauf

Następnego dnia **Judym zwiedzał Zagłębie**, a szczególnie kopalnię Sykstus, w której co chwila dał się słyszeć okrzyk: „Glikauf” (czyli „Szczęść Boże”). Tomasz obserwował pracę górników,

tych starców ledwie dających się w mroku wyróżnić, tych czarnych brył, które za życia mieszkają w grobie [...], czekając cierpliwie na chwilę, kiedy już na zawsze wstąpią do zie-

mi, kiedy wejdą w jej zimne łono na „szychtę” wieczną (s. 204).

Pielgrzym

Pewnego dnia Korzecki zaprowadził Judyma do „pałacu” bardzo poważanego w Zagłębiu **inżyniera Kalinowicza**. Rozmawiali o błahych sprawach i podziwiali wnętrze rezydencji, a szczególnie znajdujące się w nim dzieła sztuki.

Tomasz poznał dorosłe już dzieci gospodarza domu, pannę Helenę i młodego Kalinowicza, który podjął z Korzeckim temat różnicy między dobrem a złem, prawdą a kłamstwem, kwestię wychowania dzieci w zagranicznych „domach zabawy”, a także problem pracy przynoszącej cierpienie.

W czasie spotkania rozpętała się straszna **burza**, która pogłębiała pesymistyczny nastrój Judyma, pragnącego znów ujrzeć Joannę. Wreszcie poruszono **kwestię opieki lekarskiej w Zagłębiu**, która bardziej interesowała nowego pracownika.

Do Korzeckiego przyszedł tajemniczy mężczyzna z (jak twierdził) materiałem na ubranie, który ten zamówił. W drodze powrotnej znajomy chirurga wyznał mu, że często odzywał się w jego myślach **głos wewnętrzny – Dajmonion**. Korzecki na chwilę opuścił Judyma w podróży pod pretekstem zaniesienia krawcowi owego materiału.

Bohaterowie

TOMASZ JUDYM

To główny bohater powieści, lekarz, młody mężczyzna, jego

profil o bardzo subtelnej kombinacji rysów, pełen harmonii i jakiejś walecznej siły (s. 102)

zrobił na Joasi ogromne wrażenie. **Pochodzi** z ubogiej, warszawskiej rodziny robotniczej. Ze szczególnym rozgoryczeniem wspomina zawsze ojca alkoholika, szewca, który nie dbał nigdy o przyszłość swoich synów.

Wyszktałenie lekarskie Tomasz zdobywa jedynie dzięki własnemu uporowi i pomocy materialnej ciotki. Mimo upokorzeń, ciężkich warunków do nauki i ponieważ ze strony żywicielki udaje mu się zostać lekarzem. By zdobyć praktykę chirurgiczną, wyjeżdża do **Paryża**. Marzy o założeniu własnego gabinetu w ubogiej warszawskiej dzielnicy. Swoje zamiary realizuje po powrocie do **Polski**, ale wkrótce musi zawiesić nieprzynoszącą dochodów działalność.

Dodatkowo **jego poglądy na kwestie leczenia najuboższych** nie znajdują zrozumienia w gronie warszawskich lekarzy. Nawet w rodzinnym mieście czuje się osamotniony i niespełniony zawodowo.

ma dobre intencje, gdy próbuje reorganizować funkcjonowanie zakładu, dlatego popiera lekarza w jego reformach.

Gatunek

Ludzie bezdomni to **powieść młodopolska**, zwana też powieścią nastrojową. Świadczą o tym następujące cechy:

❶ rozluźnienie kompozycji

- ♦ **przeskoki czasowe** (zdarzenia z drugiego rozdziału dzieją się po roku od czasu, gdy Judym spotkał panią Niewadzką i jej towarzyszek w Paryżu),
- ♦ **inwersja** (Tomasz wielokrotnie wspomina swoje dzieciństwo),

❷ obecność różnych typów narracji

- ♦ wszechwiedzący, w miarę obiektywny narrator,
- ♦ narracja z punktu widzenia doktora Judyma (trzecioosobowa),
- ♦ narracja z punktu widzenia Wiktorowej (trzecioosobowa),
- ♦ narracja pamiętnikarska (pierwszoosobowa) – rozdział *Zwierzenia*, w narratora wciela się Joasia,

❸ indywidualizacja języka wypowiedzi

- ♦ *Jak tam panna Netka beczala... Jak beczala!* (s. 19) (Wanda),
- ♦ *Nie pamiętam, proszę pani, ale to tak łatwo się dowiedzieć. Stacja główna mieści się tuż obok Luwru. Jeżeli panie pozwolą...* (s. 14) (Tomasz Judym),
- ♦ *Ścierpieć my się nie mogli i dość. Mówi, że ja nie na robociarza, że w kamaszkach, w żakiecie chodzę, w krawacie... To, mówi, nie tego... A jemu psiaćkrwi co do moich kamaszków! Idę do roboty jak każdy inny facet, w takiej, o, koszuli i w takich portkach...* (s. 35) (Wiktor Judym),
- ♦ *Że się przerzuca, to temu Tomciu winien. Jak był głupim drągalem, to robił, co wlażło. Wziąłże Tomciu kłaść mu w głowę mądrości i teraz mu się odechciało roboty.* (s. 28) (ciotka Pelagia),

❹ synkretyzm

(w powieści pojawiają się różne konwencje literackie):

- ♦ symbolizm,
- ♦ naturalizm,
- ♦ realizm,
- ♦ impresjonizm,

❺ różnorodność stylistyczna

- ♦ styl rzeczowego opisu, o charakterze informacyjnym,

Motywy

Motyw POŚWIĘCENIA, SŁUŻBY DLA DOBRA SPOŁECZEŃSTWA

Pojawia się także w:

„Siłaczce” Stefana Żeromskiego – główna bohaterka rezygnuje z własnego szczęścia, życia prywatnego na rzecz rozwoju oświatowego ubogich mieszkańców wsi. Dziewczyna jest samotna i biedna, mimo iż pochodzi z rodziny inteligentnej. Cały swój czas poświęca na uczenie wiejskich dzieci. Nie poddaje się w realizacjach zamierzonych celów;

„A...B...C...” Elizy Orzeszkowej – młoda dziewczyna, mimo zakazu władzy rosyjskiej, uczy ubogie dzieci podstaw narodowego języka. Pragnie być pożyteczna dla bliźnich i nie rezygnuje z niesienia pomocy innym nawet pod groźbą aresztowania. Najważniejsza dla niej jest praca dająca radość nie tylko sobie, ale i bliźnim;

„Lalce” Bolesława Prusa – Wokulski rezygnuje z nieodwzajemnionej miłości do Izabeli. Wybiera życie w samotności, działalność filantropijną i pracę naukową. Jest skłócony z otoczeniem, które zawsze przeszkadzało mu w osiągnięciu sukcesów zawodowych, szydziło z jego postępowania. Nie